

Vestlandet

Skjøtselplan for Espneset slåttemark, Gjerde, Aure kommune, Møre og Romsdal fylke.

Bioreg AS Rapport 2011 : 29

BIOREG AS

Rapport 2011:29

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersoner: Finn Oldervik	ISBN-nr. 978-82-8215-176-4
Prosjektansvarlig: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as	Oppdragsgiver: Fylkesmannen i Møre og Romsdal ved Geir Moen	Dato: 31.10.2011
Referanse: Oldervik, F.G. & Folden. Ø. 2011. Skjøtselsplan for Espneset slåttemark, Gjerde i Aure kommune, Møre og Romsdal Fylke. Bioreg AS rapport 2011 : 29. ISBN; 978-82-8215-176-4.		
Referat: Rapporten beskriver naturverdier og arts mangfold for ei slåttemark på Espneset under Gjerde i Aure kommune. Videre gjør rapporten rede for de skjøtselstiltak som bør settes i verk for å ta vare på de biologiske verdiene som er knyttet til lokaliteten.		
4 emneord: Kulturlandskap Naturtype Skjøtsel Slåttemark		

Figur 1. Foto; Øystein Folden 02.07.2011. Bildet viser noe av blomsterenga på småbruket, Espneset. Sentralt i bildet ligger våningshus og fjøs, - det siste ble bygd ca 1960 og ble brukt bare noen få år før det ble slutt på dyreholdet på gården. Som en ser har den nye eieren foretatt noen gravearbeider i nærheten av husa, men bildet viser også at det meste av blomsterenga fremdeles er så noenlunde intakt.

Innhold

Innhold	3
Forord.....	4
A. Generell del	5
Slåttemarksutforminger på Vestlandet	5
Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker	6
B. Espneset, slåttemark	8
SØKBARE EGENSKAPER	8
SKJØTSELSPLAN	10
Kilder	12
Muntlige kilder:	12
Internett:	12
Ortofoto/kart	13
Bilder	13

Forord

I samsvar med ei nasjonal handlingsplan for å ta vare på de gjenværende slåttemarkene i Norge vart det tatt initiativ til å lage de første skjøtselsplanene for Møre og Romsdal allerede i 2010. Det er Fylkesmannen ved Geir Moen som samordner dette arbeidet i fylket. Når det gjelder slåttemarklokaliteten på Espneset, så har vi oppsøkt den flere ganger tidligere, men vi har likevel funnet det nødvendig å gjøre noen supplerende undersøkelser der. Siden lokaliteten nettopp har skiftet eier har det vært litt problemer med å komme i kontakt med den nye eieren, men da vi om sider traff ham viste det seg at han allerede hadde inngått avtale med en småbruker i nærheten som gjerne ville slå enga og eventuelt beite der med sau. En sjekk den 17.09.2011 viste at det var benyttet beitepusser på det meste av lokaliteten dette året, men gresset var ikke fjernet, noe som selvsagt er uheldig. I følge eieren, så var dette en nødløsning som skulle benyttes bare i år.

Den aktuelle lokaliteten ligger rett oppom fylkesvegen i grenseland mellom de to matrikkelgardene, Gjerde og Gjestad. Mesteparten av småbruket er utskilt fra Gjerde, men en liten flik helt i øst er utskilt fra Gjestad. Slåttemarka er eksponert mot sør. Skjøtselsplanen for lokaliteten har som hovedoppgave å ta vare på det opprinnelige artsmangfoldet, og da ved en skjøtselsmåte som ligner mest mulig på den tradisjonelle, dvs. med minimal gjødsling og relativt sein slått, sammenlignet med dagens siloslått. Eventuelt kan det være aktuelt å supplere med litt høstbeite.

Vi vil med dette få takke Fylkesmannen i Møre og Romsdal v/Geir Moen for oppdraget og Bolette Bele ved Bioforsk for en kritisk gjennomgang av planen. Så vil vi også rettet en takk til eier av den aktuelle slåttemarka, Jan Leopold Ulvan for velvilje og ei positiv innstilling til skjøtselsplanen. Også tidligere medeier, Arne Bergfald blir takket for opplysninger om historisk bruk av slåtteeenga. Bergfald er født og oppvokst på Espneset.

Mjosundet i Aure 31.10.2011

Tingvoll 31.10.2011

For Bioreg AS
Finn Gunnar Oldervik

Øystein Folden

A. Generell del

Slåttemarker er areal som blir regelmessig slått. Semi-naturlig slåttemark eller såkalla natureng, er slåttemarker som er forma gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. De er ofte overflatelyddet, men ikke oppdyrket og tilsådd i senere tid, og ikke eller lite gjødsla. De ble alltid slått forholdsvis seint i sesongen. Slåttemarkene vart gjerne høstbeita og ofte også vårbeita. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer noe fra sted til sted og fra landsdel til landsdel. Slåttemark er urte- og grasdominert og oftest svært artsrik. De kan være åpne eller tresatte.

Tresatte slåttemarker med styvingstre som blir høstet ved lauving er i dag svært sjeldne. Slike såkalte lauvenger vart gjerne beita om våren, slått en gang seint om sommeren og beita om høsten. I tillegg vart greinene på trærne høstet til fôr med et tidsintervall på 5-8 år. I gammel tid spilte også myr en viktig rolle som slåtteeareal (slåttemyr). De fleste jordvassmyrene i Noreg har tidligere vært slått, men myrslåtten tok i stor grad slutt for ganske lenge siden og vart praktisert bare noen få steder fram til slutten av 1950-åra. Noen av slåttemyrene grov igjen, mens andre endrer seg mindre, her er det trolig få tydelige biologiske spor fra slåttedrifta. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrer som fremdeles er i hevd.

De ulike slåttemarkene hører til blant våre mest artsrike naturtyper, og er viktige også for andre organismer enn karplanter. T.d. er rundt 70 prosent av dagsommerfuglene våre knyttet til åpen engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og flere vadefugler bruker strandenger (slått eller beita) som hekkeområder og rasteplasser under trekket. I tillegg har slåttemarker mye å si for mange truede arter av beitemarksopp. Slåttemark kan ikke erstattes av beitemark fordi de inneholder vegetasjonstyper og flere arter som ikke klarer seg i område som bare blir beita. Sammenlignet med naturbeitemark har slåttemark generelt det høyeste artsmangfoldet og de største bestandene av flere truede engarter. Gjennom historia har slåttemark vært, og vil fremdeles være, om vi tar vare på de, viktige "levende genbanker". I tillegg er de bærekraftige økosystemer som har vært et nøkkelelement i norsk landbruk i flere tusen år. Men driftsendringer på 1900-talet har ført til at slåttemark nå er mellom våre mest truede naturtyper.

Slåttemarksutforminger på Vestlandet

Den store variasjonen i slåttemarksvegetasjonen i Norge er enda bare delvis kartlagt. I det følgende har vi likevel prøvd å peke på noen utforminger av slåttemarksvegetasjon som er særegne for Vestlandet og dermed gir fylka her et særskilt forvaltningsansvar. Vi gir òg døme på noen verdifulle lokaliteter.

I Møre og Romsdal har en svært godt oversyn over tradisjonelle slåttemarker fordi det her nylig er gjort ei sammenstilling av kunnskapen om denne naturtypen (Jordal 2007). 178 lokaliteter blir omtalt i rapporten fra dette prosjektet, og slåttemarker er registrert i 29 av de 37 kommunene i fylket. Lokalitetene finnes likevel først og fremst konsentrert innen mindre geografiske områder, og kommunene Stordal (22 lokaliteter, særlig i Nørdredalen), Rauma (28 lokaliteter, særlig i øvre Romsdalen), Tingvoll (19 lokaliteter, særlig i Vågbø-Holmeide) og Sunndal (16, særlig ved fjellgårdene) har flest kjente lokaliteter. Frisk fattigeng, ofte med stort artsmangfold, er trolig den viktigste vegetasjonstypen. 64 raudlistearter er registrert i de registrerte slåttemarkene (13 karplanter, 1 sommerfuglart og 50 sopparter).

- En særlig verdifull lokalitet er Skutholmen, Fræna, der det finnes et helhetlig fiskerbondelandskap som vert skjøttet tradisjonelt og har mange gamle kulturlandskapselement bl.a. mange små 1x2-meters potetåkrer i bergskortene. Slåttemarkene blir slått med ljå. Her finnes mange rødlistede beitemarkssopp. Stedet er vegløst og kan nåes med robåt over et 50 meter bredt sund.

- Langs Grøvvassdraget (Sunndal, utvalgt for MR i 2008) og i øvre Romsdalen (Rauma) finnes tørre-friske slåttemarkar med flere tørrengsarter som *Pilosella*-arter og sjeldne sopper.
- Stordal kommune har kanskje landets største bestander av kvitkurle som i stor grad er knyttet til rester av slåttemark.
- Nordre Sunnmøre er et kjerneområde for solblom. Mer enn 30 000 blomsterstengler er registrert innen dette området. Dessverre er det nå bare sporadisk hobby slått igjen her.

I Hordaland har m.a. Losvik (1988) studert slåttemarksvegetasjon. Fire utforminger av jordnøtteng (frisk fattigeng, jordnøttutforming) finnes langs kysten her:

- Jordnøtteng, kystmaure-utforming med bl.a. kystgrisøre. Utforminga finnes også i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, grisøre-utforming med bl.a. blåstjerne og tusenfryd. Utforminga finnes også i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, prestekrage-utforming med bl.a. kystgrisøyre, kjerteløyentrøst og småengkall. Utforminga finnes også i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.
- Jordnøtteng, kamgras-utforming med bl.a. kystgrisøre, vill-lin, hjertegras, storblåfjær og musekløver.

I tillegg er ei femte utforming identifisert i fjordstroka (O2-O1):

- Frisk fattigeng, marikåpe-rødknapp-utforming med bl.a. englodnegras, smalkjempe, vill-lin og småengkall, men uten de typisk vestlige artene. Utbredelsen er ikke godt nok kjent.

Jordnøttengene har ei spesifikk norsk artssammensetning: Viktige lokaliteter er m.a. Urangsvåg, Bømlo og Gjuvsland, Varaldsøy.

I Sogn og Fjordane har miljøet rundt Ingvald Austed på Høgskulen over flere tiår forsket på og gjort en rekke registreringer i de tradisjonelle slåtteengene i fylket. Også i Sogn og Fjordane er det registrert flere jordnøttenger. Kystblåstjernedominerte slåttemarkar finnes i ytre kyststrøk, bl.a. i Gåsvær i Solund, og lokalitetene Sandøyana, Vilnes og Hamna i Askvoll. En viktig slåttemarkslokalitet finnes på Øvre Ormelid, en hyllegard i Luster. Her finnes tørrengar med bl.a. brudespore, vanlig nattfiol og bakkeseite. Det er registrert mange slåttemarkar i Sogn og Fjordane, men flere av registreringene er gjort for relativt lenge siden og situasjonen i dag er usikker. På Grinde i Leikanger finnes ei flott lauveng der både trærne og enga fremdeles blir holdt i hevd.

I Rogaland er det registrert få slåttemarkar. Dette har dels sammenheng med at det er gjort lite forskning i Rogaland. Men hovedgrunnen er trolig det moderne og intensive jordbruket utover 1900-talet med omfattende nydyrking, oppgjødsling og bruk av engfrø førte til at de tradisjonelle slåttemarkene gikk tidlig ut av drift. Fattig berggrunn, høg nedbør og gjødselpåvirkning gjør at de fleste naturengene som er att er fattig engkveineng med blåknapp, blåklukke, følblom og ryllik. Denne er mindre artsrik enn mange andre engtyper. I nordre del av fylket finnes jordnøtt og kamgras i engene, mens det i den sørlige delen finnes engar med blodtopp, blåmunke og engtjæreblom. På Jonegarden i Sauda, en museumsgard der jorda er i statlig eie, er det både fattige og litt rikere engar og slåttemyr som med unntak av 10 år har vært drevet sammenhengende på gammelt vis. Her finnes kvitkurle og nattfiol. Solblom, som og er funnet her, finnes også i noen få andre registrerte slåttemarkar, m.a. Serigsted i Time og på Funningsland i Hjelmeland. Ei anna slåttemark på Jæren som har ligget brakk i lang tid, er hovedlokalitet for den sterkt truede arten jærtistel som her i landet bare finnes i denne delen av Hå kommune. Særlig artsrike dyneengar finnes på Jæren og Karmøy. Engslått på disse er lite kjent, men det er gjort forsøk på Åkrasanden der slått har økt artsmangfoldet.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarkar

Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammel, artsrik eng på, er å følge opp den tradisjonelle driftsformen, uten gjødsling og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noe fra sted til sted avhengig

av klima og høyde over havet. Derfor er det viktig å finne ut hva som har vært vanlig på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet fra gammelt av. Slått før 10. juli var svært uvanlig.

En bør nytte lett redskap (ljå, tøhjuls slåmaskin eller lettere traktor) der det er mulig. Graset må bakketørkes eller hesjes før det blir fjerna. I tillegg til at en får tørt og godt høy, er bakketørkinga viktig for at frøa til engartene både skal få modne ferdig og bli liggende igjen på enga når høyet vert samlet sammen og kjørt vekk.

Enkelte steder har engene i tillegg vært beita, enten vår eller høst eller begge deler. Bare beiting kan ikke erstatte slått, men er dette eneste mulige skjøtsel i en periode, er storfebeiting det mest skånsomme. Storfeet velger ikke ut "godbitene" slik sauene gjør. Men beitepresset må ikke være for stort, og en må regne med noe manuell etterrydding. Der en har tidligblomstrende arter er det særlig viktig at en unngår vårbeite.

Restaurering

Når det gjelder restaurering av engar som er i gjengroing og utviding av eksisterende slåtteareal er det viktig ikke å sette i gang med mer omfattende restaurering enn det en klarer å følge opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaureres, kan det være lurt å ta det trinnvis over flere sesonger. Slik blir det mer overkommelig, og en får erfaring med hvor omfattende de ulike tiltakene er og hvor mye en kan vente å få gjennomført per sesong.

Hogst/grovrydding bør helst gjennomføres på frossen og gjerne bar mark. Da unngår en skader på undervegetasjonen, og samtidig er det enklere å få en lågest mulig stubbe. Rydding i snø kan være mer tungvint. Mindre busker og oppslag kan øg ryddes om sommeren når det er tørt og mye av biomassen er samla i bladene.

I slåtteenger som *ikke* har vært tresatt er det ikke noe poeng i å sette att tre ved rydding, men gamle styvingstre bør få stå. et og annet lauvtre med fin og vid krone kan øg gjerne få stå. Alle gran/furu og fremmede treslag bør fjernes. Etter hogst er det særlig viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samlet sammen og brent på egnede steder, og aller helst fraktet ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredt utover vil ellers fort føre til ny dominans av uønsket hurtigvoksende, konkurransesterk vegetasjon. Av same grunn er oppflising og spredning av flis i området ikke å anbefale.

Gjenstående biomasse vil ta opp noe av næringa som blir frigjort fra døde røtter av tre og busker som har blitt ryddet bort. Dette gir en gjødslingsvirkning som lett fører til uønsket nitrogenkrevende arter (t.d. bringebær og brennesle). Gradvis åpning er derfor viktig. Gjødslingsvirkning sammen med økt lysinnstråling fører gjerne øg til en del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningene i juli, når det er minst energi samlet i rotsystemet. Dette faller normalt sammen med slåttetidspunktet. Det kan likevel være nødvendig å rydde lauvrenninger flere ganger de par første sesongene.

Osp sprer seg ved rotskudd, og rydding kan i mange tilfelle føre til omfattende renning. Det kan derfor lønne seg å ringbarke osp ved å skjære et ca. fem cm bredt bånd rundt treet nedenfor den nederste greina. Det er viktig at snittet er såpass djupt at all borken forsvinner, slik at transporten av næringsstoff stopper helt opp. Det er lettest å ringbarke om våren. Etter tre somre må de døde trærne fjernes. Stubber må kappes helt ned til bakken, enten i forbindelse med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubber vil råtne fortere om en skiller borken fra veden med et spett eller lignende, og deretter stapper jord i mellom. Med unntak av osp og or kan en øg unngå renninger på denne måten. Dette kan f.eks. være aktuelt i kanter som hindrer lysinnstråling til slåttemarka.

Problemarter som bringebær- og rosekratt, brennesle og mjøddurt vil normalt forsvinne ved slått over tid. Men for å få de bort kan det i begynnelsen være nødvendig å slå flere ganger per sesong med ljå eller krattrydder. Felt med einstape bør slås ned med kjepp, ikke skjæres ned. På denne måten holder bregna fram med å transportere næring fra røttene, og utarmer dermed rotsystemet sitt. Bregna bør så fjernes om høsten.

For mer utfyllende stoff om skjøtsel, restaurering og hevd:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker er å finne på DN sine hjemmesider: <http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=500034662&language=0>

B. Espneset, slåttemark

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)								
*Navn på lokaliteten Ertvågsøya sørside: Espneset			*Kommune Aure		*Områdenr.			
ID i Naturbase BN00042346 (Deler av)		*Registrert i felt av: Finn Gunnar Oldervik og Øystein Folden			*Dato: Bl.a. 20.05.2005, 02.07.2011 og 17.09.2011			
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige)				Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:				
*Hovednaturtype: - Kulturlandskap, slåttemark (D01) 100%			Utforminger: Frisk fattigeng (G4) 100 % andel					
Tilleggsnaturtyper: - Ingen								
*Verdi (A, B, C): A – svært viktig		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.)						
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)								
Stedshvalitet	Tilstand/Hevd	Bruk (nå):			Vegetasjonstyper:			
< 20 m	X	God	x	Slått	x	Torvtekt	Jordnøttutforming (prestekrageeng)	100 %
20 - 50 m		Svak		Beite		Brenning		
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell		
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling				
		Dårlig		Lauving				
*OMRÅDEBESKRIVELSE (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)								
<p>INNLEDNING: Lokalitetsbeskrivelsen er innlagt av Finn Oldervik den 05.05.2011 og justert noe i løpet av oktober 2011. I Naturbase tilsvarer lokaliteten deler av nr. BN00042346. Opprinnelig er den registrert og beskrevet av Finn Gunnar Oldervik basert på feltarbeid bl.a. den 20.05.2005, men i forbindelse med at det skal utarbeides skjøtselsplaner for lokaliteten har den blitt reinventert den 2. juli 2011 av Øystein Folden og Finn Oldervik, samt den 17.09.2011 av Finn Oldervik.</p>								
<p>BELIGGENHET OG NATURGRUNNLAG: Lokaliteten ligger mellom veien og skogen på småbruket, Espneset på sørsiden av Ertvågsøya i Aure. Bruket er utskilt fra gnr 97, Gjerde og har bnr 3. I tillegg er det kjøpt en liten teig fra nabogården i øst, gnr 96 Gjestad. Lokaliteten ligger i boreonemoral vegetasjonssone (BN) og i klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen her er dominert av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt, men i deler av området skal det i følge berggrunnskartet være noe amfibolitt og gabbro. De sistnevnte bergartene gir oftest et noe rikere planteliv enn det gneis gjør.</p>								

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER: Mesteparten av lokaliteten har vært slått fram til dags dato så dette må sies å være en typisk slåtteeng. Vegetasjonen her er vanskelig å plassere, både i forhold til Fremstad (1997) og håndbok 13 (2007). Det nærmeste vi kommer er likevel frisk fattigeng (G4) av en eller annen utforming. Etter det vi kan se av artssammensetningen, så vil G4b (100 %), jordnøtt-utforming være det nærmeste en kommer. Fremstad & Moen (2001) beskriver en utforming av jordnøtteng som blir kalt prestekrage-utforming. Dette skulle passe godt på denne, da artssammensetningen her i hovedsak skulle bestå av arter som; kjerteløyentrøst, prestekrage, tiriltunge, blåkoll og småengkall. Sammen med prestekrage og jordnøtt vokser det mye smalkjempe på enga. Også den sistnevnte arten er typisk for lite gjødsla slåtteenger. Utformingen er regnet som sterkt truet (EN).

ARTSMANGFOLD: I 2011 ble det gjort en karplanteregistrering og av slike arter nevner vi; bakkesoleie, blåknapp, blåkoll, einstape, engfrytle, enghumbleblom, englodnegras, engsyre, firkantperikum, flekkmarihånd, fuglevikke, furu, føllblom, gjerdevikke, grasstjerneblom, *grov nattfiol*, gulaks, gulflatbelg, *hare rug*, hundegras, hundekjeks, hvitbladtistel, hvitkløver, *hvitmaure*, hvitveis, *jordnøtt*, *kjerteløyentrøst*, legeberonika, marikåper, mjødukt, nyseryllik, *prestekrage*, ryllik, rød jonsokblom, rødkløver, rødknapp, skogstorkenebb, *smalkjempe*, *småengkall*, stormaure, *stortveblad*, tepperot, tiriltunge, tveskjeggveronika, ugrasløvetenner og vendelrot. Av beitemarkssopp registrert her kan nevnes; Engvokssopp, grå vokssopp, gulfovokssopp (NT), gul vokssopp, honningvokssopp, kritt vokssopp, mønjevokssopp, seig vokssopp og skjør vokssopp.

Planter som dominerer på lokaliteten er særlig smalkjempe og prestekrage, men også jordnøtt og ryllik er utbredt her. Karakterarter for lokaliteten er satt i kursiv. Noen av disse er ikke særlig utbredt på lokaliteten, men er regnet som noe basekrevende. Dette gjelder spesielt arter som; *hvitmaure* og *stortveblad*.

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING: Lokaliteten har i sin tid vært jordbearbeidet og også noe gjødslet, men mesteparten av vegetasjonen virket å være lite preget av tidligere gjødsling da vegetasjonen der ble undersøkt og registrert. Det er likevel noe ujevnt innen lokaliteten hvordan tilstanden er.

Tidligere drift: Fram til 1963 ble bruket drevet som et vanlig småbruk på kysten der buskapen var på 2-3 kyr og ca 10 vinterfora sauer. Brukeren døde det nevnte årstallet og det er mulig at enka dreiv noen få år videre ved hjelp av barna. I følge Arne Bergfald (sønn av brukeren som døde i 1963), så var det ikke brukt kunstgjødsel på enga der så lenge de dreiv bruket selv. Alle barna flyttet ut, men i feriene ble det forlangt av mora at bruket måtte slås, noe som ble gjennomført i alle år. Dette til tross for at høyet måtte gis bort til naboer. Etter hvert ble det en nabo som tok over slåttene og det ble da benyttet forhøster der en kom til med denne. Trolig ble det gjødslet litt med kunstgjødsel i denne perioden. Når dette tok slutt er imidlertid ukjent.

Nåværende drift: En god del av bruket har vært slått også de seneste årene, men en er noe usikker på hvorvidt det har vært gjødslet. Akkurat nå er det overtatt av ny eier og denne har inngått avtale med en nabo som selv driver et småbruk mer eller mindre økologisk. Bortsett fra et lite område opp for husa og det nærmeste rundt, så skal disse slå resten av bruket. Slåttene skal foregå med liten tohjulstraktor og ljå. Den nye brukeren skal benytte høyet til sauefor. En sjekk den 17. september 2011 viste at det aller meste av engene her var slått med beitepusser, - bare et lite areal i vest stod igjen. Imidlertid lå graset igjen på marka, noe som selvsagt er svært uheldig, da det fører til oppgjødsling av enga. Vi har fått opplyst at dette bare var et unntak i år, da de kom litt sent inn i bildet for å kunne få benyttet graset til sauefor i 2011.

FREMMEDE ARTER: Det ble registrert rynkerose nær lokaliteten, mellom veggen og stranda.

KULTURMINNER: Ingen spesielle.

SKJØTSEL OG HENSYN: Det er ønskelig at all dyrkamarka kan bli slått på Espneset også i fremtiden og at det eventuelt kan bli supplert med litt høstbeiting. Traktorslått/beitepusser er ikke den beste måten å skjømte denne enga på og det vil være ønskelig å benytte tohjula slåmaskin/lett traktor eventuelt ljà på vanskelig tilgjengelige steder. Av hensyn til vegetasjon og artsmangfold bør det ikke gjødsles eller foretas flere fysiske inngrep enn det som allerede er gjort i 2011. (For nærmere opplysninger, se skjøtselsplan!)

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP: Lokaliteten ligger litt avsondret fra andre gårdsbruk og kan neppe kalles en del av et helhetlige kulturlandskap, men på den andre siden er det en av de få bevarte blomsterengene som fremdeles er så noenlunde intakt i Aure kommune og den ligger helt inn til fylkesveien, noe som gjør at enga blir lagt merke til.

VERDIBEGRUNNELSE: Lokaliteten får verdi A (svært viktig) på grunn av at prestekrageutforming av frisk fattigeng er regnet som en sterkt truet utforming. I alle fall deler av lokaliteten bærer lite preg av tidligere gjødsling og etter en tid med riktig skjømte mener vi at denne lokaliteten vil gjenvinne den typiske slåttemarksstrukturen. Artene finnes jo der fremdeles.

KARAKTERARTER:

Jordnøtt
Hvitmaure*
Prestekrage
Grov nattfiol
Stortveblad*¹

RØDLISTEARTER:

Gulfotvokssopp (NT)

SKJØTSELSPLAN

DATO skjøtselsplan:
10.05.2011

UTFORMET AV:
FINN OLDERVIK

FIRMA:
BIOREG AS

EU89-UTM Sone 32
Ø=473519 N=7003401

Gnr/bnr.
97/3

AREAL
(nåværende): 7,0 da

AREAL etter
evt.restaurering:

Del av
verneområde? Nei!

¹ Artene som er merket med stjerne er svakt basekrevende.

MÅL:**Hovedmål for lokaliteten:**

- Lokaliteten skal holdes i god hevd med årlig slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. A-verdien på lokaliteten skal opprettholdes ved at populasjoner av ev. rødlistede og kravfulle arter skal beholdes på dagens nivå, eller økes.
- Videre er det et mål at enga skal oppnå den jevne fordelingen av arter som den trolig i enda større grad hadde tidligere og at den typisk slåttemarksstrukturen gjennvinnnes fullstendig, - også de stedene der det nå virker litt gjødsle.
- Det er også et mål at den sterkt truede vegetasjonstypen, prestekrageeng (EN) i fremtiden skal kunne utgjøre en minst like stor del av lokaliteten som den nå gjør.
- Slåttemarka skal ligge i et åpent landskap og kantsoner skal ikke skygges ut av trær og kratt.
- Slåttemarka skal ikke gjødsles.

Mål for slåttemarka:

- Furu og lauvskog/kratt i overkant av enga skal fjernes.

Tilstandsmål arter:

- Artsmangfoldet i slåttemarka skal opprettholdes jf. artslistene over.
- Populasjoner av artene i lista over karakterarter skal opprettholdes.
- Populasjoner av artene i lista over rødlistearter skal opprettholdes eller helst utvides.

Mål for bekjempelse av problemarter:

- Rynkerose på nedsida av veggen skal fjernes.

AKTUELLE TILTAK:**Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle:**

- Litt rydding av småfuru og lauvkratt inne på slåtteeenga, og fjerning av materiale
- Tynning/uttak av skog langs slåtteeenga
- Fjerning av rynkerose ved opphakkning.
- Fjerne etterrenninger av rynkerose

Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:

- Sen slått - tidligst midten av juli. Det må slås helt ut i kanten med ljå.
- Raking, vending og bortkjøring av høy for bruk som husdyrfôr etter minst to dagers tørking.
- Etterbeite med sau/storfe om mulig

Prioritering (år)	Kostnad kr/ ant timer	Kontroll /dato:
Vår/vinter 2012	Samlet for de to første punktene: 60 t à kr. 250,- = kr. 15.000,- fordelt på 2 år = 7.500,- første året	seinhøst 2012 og 2014
Vår/vinter 2013		
Vår 2012 2013 og 2014		2014
Årtig	Fjerning av rynkerose: 10 t à kr. 250,- = kr 2.500,-.	2014 2014
Årtig	7,0 dekar à kr.1.800,- = Kr. 12.600,-	2014
Årtig	Oppsetting av straumgjerde m.m.: 10 t à kr. 250,- = kr. 2.500,- ²	
	Tilsamen 1. året: Kr. 25.100,-	

formaterte: Norsk (bokmål)

² Det er ikke regnet noe på materiell her.

UTSTYRSBEHOV: Tohjuls slåmaskin/tohjuls traktor, eventuelt som samarbeidsprosjekt med andre. Ljå, rive og høygaffel. Jernhest/elgtrekk vil være tjenlig i forbindelse med rydding av skog og kratt, og bortkjøring av høy, eventuelt som samarbeidsprosjekt sammen med andre.			
OPPFØLGING: Skjøtselsplanen skal evalueres innen 5 år: Behov for registrering av spesifikke artsgrupper: En bør forsøke å følge utviklingen av eventuelle forekomster av beitemarkssopp, hvorvidt denne forandrer seg med de nye skjøtselstiltakene. Beitemarksfunngaen er ikkje spesielt godt undersøkt på denne lokaliteten.			
Tilskudd søkt år:		Søkt til:	
Tilskudd tildelt år:		Tildelt fra:	
Skjøtselsavtale parter:			
ANSVAR: Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen.			

Kilder

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Fremstad, E. og Moen, A. (red). 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. - NTNU Vitenskapsmuseet. Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Oldervik, F. 2005. Feltundersøkingar

Muntlige kilder:

Arne Bergfall, Nøisomhedvegen 9 A, 6416 Molde; Tlf. 907 67 111

Jan Leopold Ulvan, Lossiusvegen 13, 7045 Trondheim, Tlf. 73 91 77 51

Karin Gjestad, 6694 Foldfjorden. Tlf. 915 10 309

Internett:

Dato

01.10.11

01.10.11

Nettstad

Direktoratet for naturforvaltning, [Naturbase](#)

Artsdatabanken, [Rødlista og Artskart](#)

Ortofoto/kart

Figur 2. Dette ortofotoet fra Gislink viser avgrænsningen av den aktuelle lokaliteten.

Bilder

Figur 3. Foto; Finn Oldervik 17.09.2011. Bildet viser at mesteparten av lokaliteten er slått med beitepusser, utenom noe areal nedenfor bygningene, men etter at bildet ble tatt ble også dette slått. Rundt husa er det slått med gressklipper. Dessverre ligger graset igjen på marka, noe som er svært uheldig da det har en betydelig gjødslingseffekt.

Figur 4. Foto; Øystein Folden, 02.07.2011. Bilder viser vegetasjonsdetaljer fra blomsterenga på Espneset. Som en ser, så dominerer prestekrage akkurat her, men det er tydelig at det også er mye smalkjempe som står i blomst. Mye engkall og kjerteløyentrøst er også lett å se, samt et eksemplar av grov nattfiol.

Figur 5. Foto; Øystein Folden, 2. juli 2011. Fra nordøst kryper omkringliggende skog innover i slåttemarka. Den nye eieren er allerede kommet i gang med ryddingen.